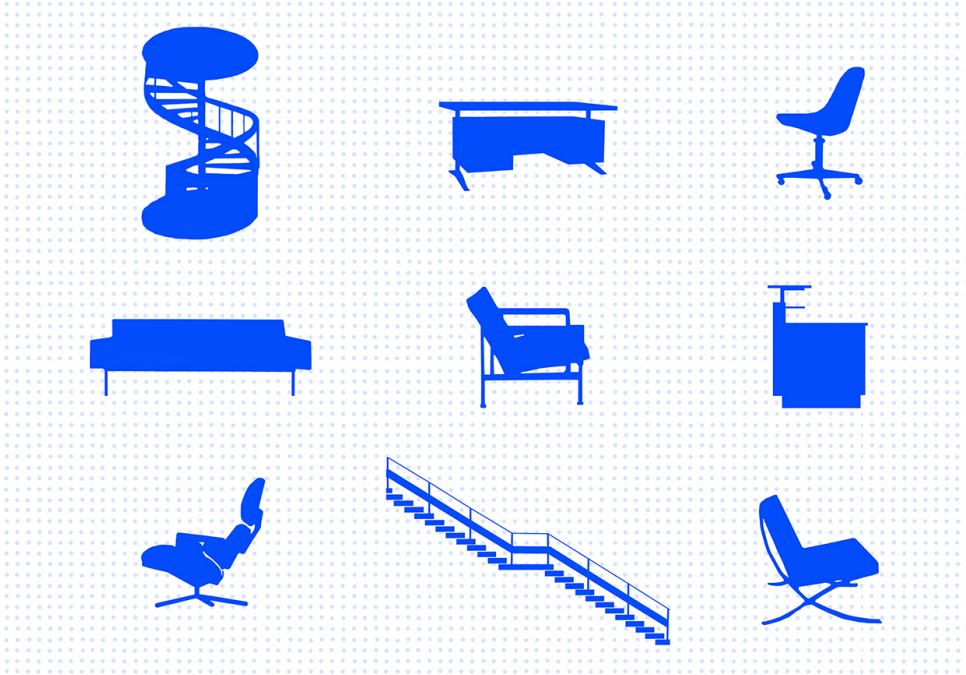

'' Ο μεταπολεμικός μοντερνισμός
στα εσωτερικά των ελληνικών τραπεζών του '60''

Ο μεταπολεμικός μοντερνισμός στα εσωτερικά των ελληνικών τραπεζών του '60

Παρασκευή Πάνου - 14/07/2025

Ερευνητική Εργασία

Όνομα Φοιτήτριας: Παρασκευή Πάνου

Όνομα Επιβλέπουσας: Αμαλία Κωτσάκη

Πανεπιστήμιο: Σχολή Αρχιτεκτόνων-Μηχανικών, Πολυτεχνείο Κρήτης

Ημερομηνία Παρουσίασης: Οκτώβριος 2024

“Το άψογο σύστημα συναλλαγής μέσα σε έναν χώρο όπου επικρατεί η καλαισθησία, είναι ένδειξις εκτιμήσεως προς τους πελάτας.”¹

Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος

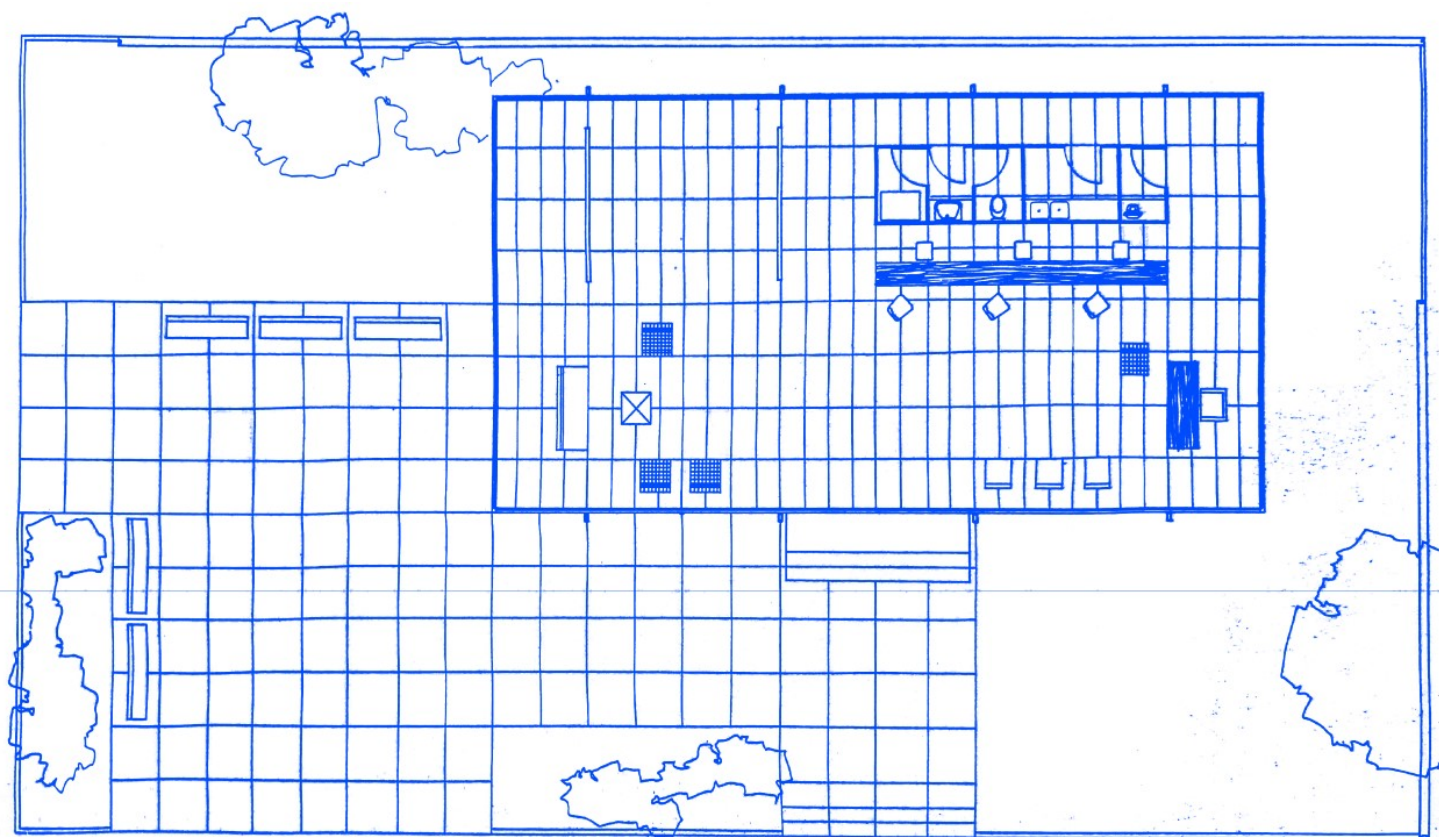

Υποκατάστημα Ε.Τ.Ε. στη Λιβαδειά, Αν. Τζάκου 1962

Τα κτίρια των τραπεζών εκφράζουν μια από τις επισημότερες εκδοχές της αρχιτεκτονικής των κτιρίων γραφείων και ανέκαθεν αποτελούσαν σημαντικά κτίρια για την πόλη, καθώς εξέφραζαν την αστική παρουσία τής οικονομίας του κράτους.

Στην Ελλάδα, η ιστορία των κτιρίων τραπεζών είναι πολύ μικρή και ξεκινά το 1841 με την ίδρυση της πρώτης τράπεζας του νεοσύστατου ελληνικού κράτους, την Εθνική Τράπεζα Ελλάδος².

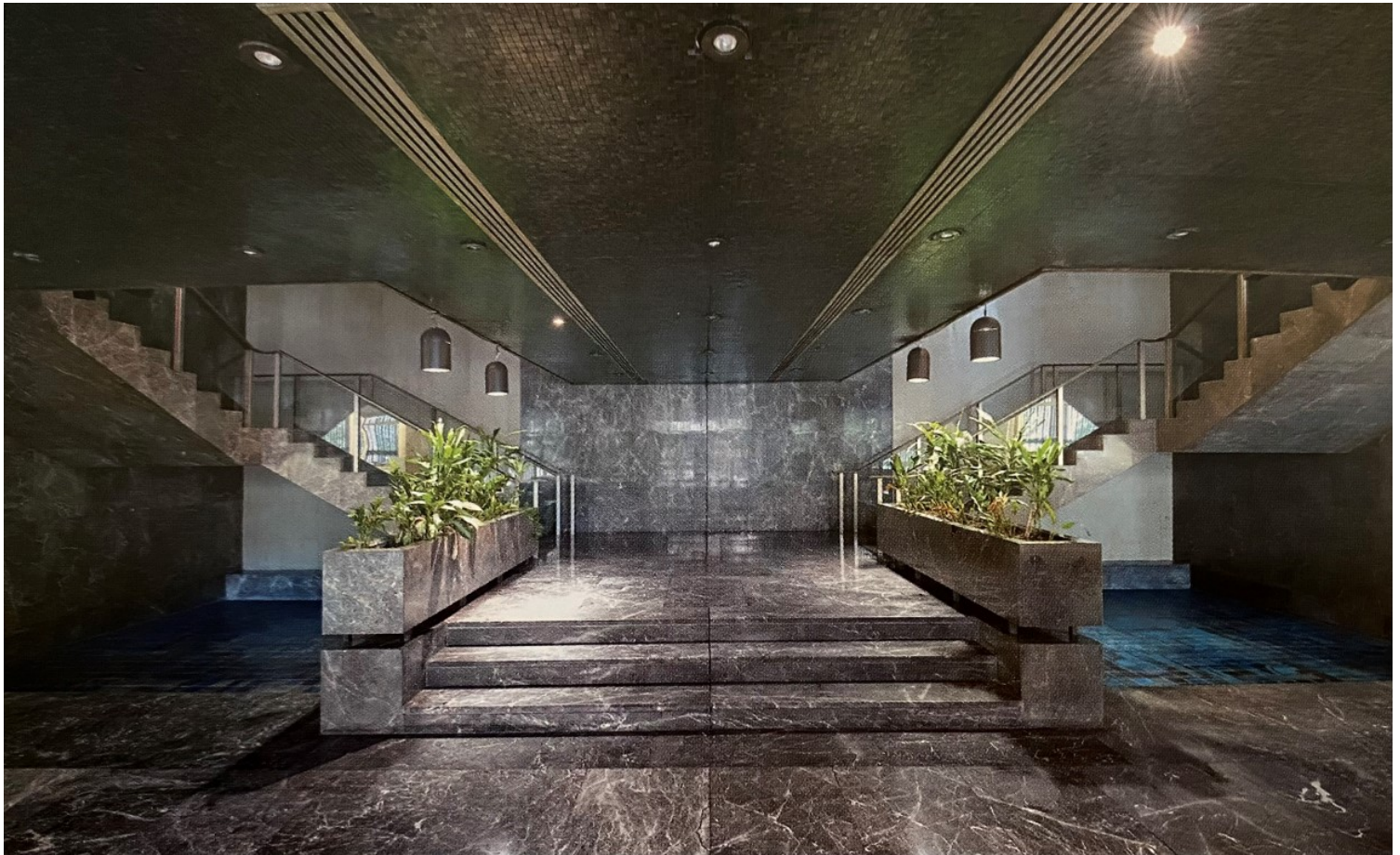
Η δεκαετία 1960, που η παρούσα εργασία επιχειρεί να διερευνήσει, είναι μια από τις σημαντικότερες δεκαετίες της νεοελληνικής αρχιτεκτονικής και αποτελεί μια περίοδο αρχιτεκτονικής δημιουργίας που συχνά χαρακτηρίζεται ως «άνοιξη». Η μοντέρνα αρχιτεκτονική επικρατεί στην πλειοψηφία των νέων κτιρίων, δημοσίων και ιδιωτικών, μεταφέροντας εικόνες από τον διεθνή χώρο. Επηρεασμένοι από τα δυτικά ρεύματα προσπαθούν να δημιουργήσουν κτίρια στα οποία θα δοκιμάσουν νέες τεχνικές, προσαρμοσμένες ταυτόχρονα στα ελληνικά μεταπολεμικά δεδομένα.

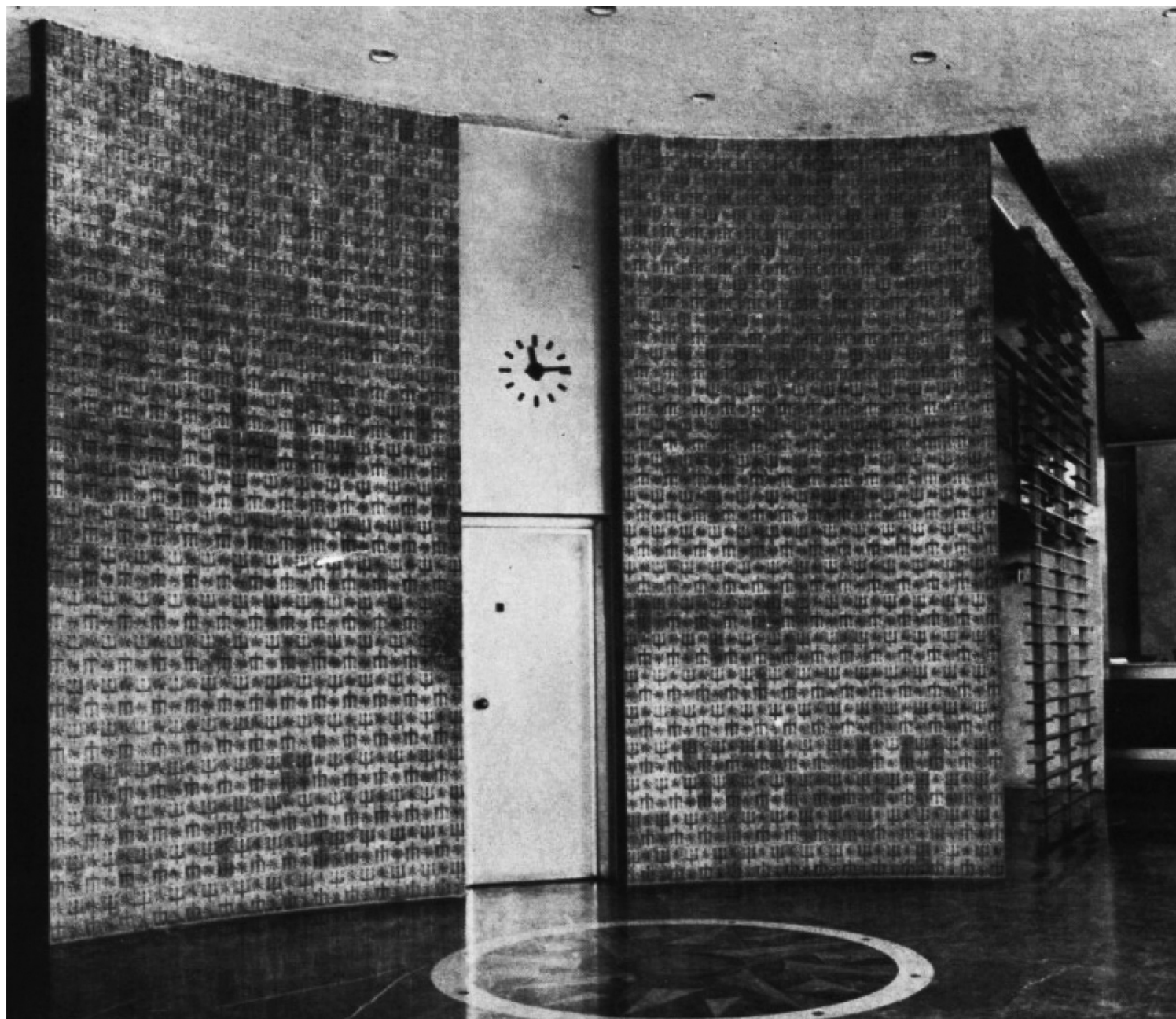
Περίπτερο Ε.Τ.Ε. στον χώρο Δ.Ε. Θεσσαλονίκης, Ν. Βαλσαράκης 1965

Η αρχιτεκτονική των τραπεζών, η οποία είναι άμεσα συνδεδεμένη με την εικόνα της οικονομίας, θα πρέπει να αποπνέει τον δυναμισμό της αναγέννησης μετά τον πόλεμο στον αστικό ιστό της πόλης. Οι αρχιτέκτονες προσπάθησαν μέσα από τις αρχές του μοντερνισμού να αποδώσουν αυτήν την προσδοκία της αναγέννησης της οικονομίας και του τραπεζικού συστήματος. Αρχικά οι αλλαγές περιορίζονται στα υποκαταστήματα των τραπεζών, τα οποία βρίσκονται διάσπαρτα στην πόλη και αποτελούν σημεία καθημερινής εξυπηρέτησης των πολιτών.

Εισαγωγή νέων και ακριβών υλικών, νέες τεχνικές κατασκευής, ελεύθερη κάτοψη, σύγχρονες μηχανολογικές εγκαταστάσεις, σύγχρονα σχεδιασμένα έπιπλα και ένταξη έργων τέχνης, είναι από τα στοιχεία τα οποία έκαναν την εμφάνισή τους στα τραπεζικά κτίρια εκείνη την εποχή. Τα κεντρικά καταστήματα, από την άλλη, παραμένουν ως έχουν. Ελάχιστες είναι οι επεμβάσεις που γίνονται, κυρίως στα εσωτερικά τους, με το εξωτερικό κέλυφος να παραμένει αναλλοίωτο εκφράζοντας τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος.

Τράπεζα της Ελλάδος (επέκταση κεντρικού καταστήματος 1970)

Ναυτιλιακό υποκατάστημα Ε.Τ.Ε. στον Πειραιά, Αλκ. Στραγάλης 1965

Υποκατάστημα Ε.Τ.Ε. στην Πλατεία Συντάγματος Αθήνα, Κ. Δεκαβάλλας 1963

Η κυρίαρχη τεχνοτροπία την εποχή αυτή θα επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό τον σχεδιασμό τέτοιων κτιρίων, γνωστή ως International Style. Χαρακτηριστικά της η καθαρότητα των μορφών, η λιτότητα, ο ορθολογισμός³. Μέχρι τότε τα κτίρια των τραπεζών κινούνται ανάμεσα σε δύο ρεύματα. Ανάμεσα στον νεοκλασικισμό, που αντανακλά τη στιβαρότητα που απαιτείται στον αστικό ιστό της πόλης, και στην τεχνολογία.

Κοινό γνώρισμα της επίσημης αρχιτεκτονικής των κτιρίων γραφείων αποτελεί η γενικευμένη χρήση μαρμάρου, γυαλιού, αλουμινίου και λευκού χρώματος⁴, τα οποία απευθύνονται σε ένα διεθνές επίπεδο σχεδιασμού και κατασκευής.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και το πώς διαχειρίστηκαν τα εξωτερικά των τραπεζικών κτιρίων οι Έλληνες αρχιτέκτονες, σε μια εποχή ιδιαίτερα κρίσιμη για την Ελλάδα. Έμφαση στη διαφάνεια και τη γεωμετρική καθαρότητα, υιοθέτηση ευέλικτων στατικών επιλύσεων, εισαγωγή νέων μηχανολογικών συστημάτων και ευαισθησία στη διαχείριση των εσωτερικών χώρων, τα καθιστούν εμβληματικά κτίρια των μεταπολεμικών αναπτυξιακών οραμάτων⁵. Τα γυάλινα τοιχοπετάσματα θα αποτελέσουν τη βασικότερη επένδυση όψεων των νέων κτιρίων γραφείων, ξεκινώντας τη διάδοσή τους από το κέντρο της Αθήνας και στη συνέχεια επεκτεινόμενα και στις υπόλοιπες πόλεις, ακόμη και στις επαρχιακές⁶.

Υποκατάστημα Ε.Τ.Ε. στην Πάτρα, Αν. Τζάνου 1963

Υποκατάστημα Ε.Τ.Ε. στο Μοναστηράκι, Κ. Δεκαβάλλας 1961

Το διεθνιστικό ύφος των υποκαταστημάτων της Εθνικής Τράπεζας, που εισήγαγε ο Κωνσταντίνος Δεκαβάλλας, θα υιοθετήσουν προς το τέλος της δεκαετίας του '60 και αντίστοιχα υποκαταστήματα της Εμπορικής και της Ιονικής και Λαϊκής Τράπεζας. Η σχεδιαστική γραμμή που επέβαλε στις μελέτες των υποκαταστημάτων του αποτελεί τομή για την αρχιτεκτονική του είδους στην Ελλάδα και τα καθιστούν τοπόσημα του νέου ελληνικού αστικού τοπίου⁷.

Υποκατάστημα Ε.Τ.Ε. στο Μοναστηράκι, Κ. Δεκαβάλλας 1961

Υποκατάστημα Ε.Τ.Ε., Οδός Πραξιτέλους, Αθήνα, Αν. Τζάκου 1961

Αίθουσα συναλλαγών του Β' κεντρικού καταστήματος Ε.Τ.Ε. στην Αθήνα, Αλκ. Στραγάλης 1966

Υποκατάστημα Ε.Τ.Ε. στην Πλατεία Συντάγματος Αθήνα, Κ. Δεκαβάλλας 1963

Οι αντιλήψεις του Μοντέρνου Κινήματος περί καθαρότητας και ευελιξίας μεταφράζονται μέσα στον χώρο ως καθαρές γραμμές, που συναντάμε από την αρχιτεκτονική σύνθεση μέχρι και τον σχεδιασμό των επίπλων και αντικειμένων.

Σκοπός της εργασίας είναι η διερεύνηση του διαλόγου που ανέπτυξε ο ελληνικός μεταπολεμικός μοντερνισμός με τα εσωτερικά των κτιρίων τραπεζών τη δεκαετία του '60. Επιχειρείται η ανάλυση 18 εσωτερικών χώρων των ελληνικών κτιρίων τραπεζών, σχεδιασμένων από Έλληνες μοντερνιστές αρχιτέκτονες, και ο εντοπισμός ανά έργο της μετάφρασης των αρχών του μοντερνισμού και των διεθνών προτύπων στον σχεδιασμό του εσωτερικού σκηνικού τους.

Μπορείτε να διαβάσετε ολόκληρη την εργασία, [εδώ](#).

¹ Θέματα Εσωτερικού χώρου 2/1971

² Καρδαμίτση Αδάμη Μάρω, Τράπεζα της Ελλάδος. Τα κτίρια, εκδ. Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα, 2011, σελ141

³ Φεσσά - Εμμανουήλ Ελένη, Κτίρια για δημόσια χρήση στη νεότερη Ελλάδα 1827-1992, εκδ. Παπασωτηρίου, Αθήνα, 1993, σελ22

⁴ Φεσσά - Εμμανουήλ Ελένη, Κτίρια για δημόσια χρήση στη νεότερη Ελλάδα 1827-1992, εκδ. Παπασωτηρίου, Αθήνα, 1993, σελ212

⁵ Τσακόπουλος Παναγιώτης, Αναγνώσεις της ελληνικής μεταπολεμικής αρχιτεκτονικής, εκδ. Καλειδοσκόπιο, Αθήνα, 2014 , σελ 90

⁶ Φιλιππίδης Δημήτρης, Νεοελληνική Αρχιτεκτονική. Αρχιτεκτονική θεωρία και πράξη (1830 - 1980) σαν αντανάκλαση των ιδεολογικών επιλογών της νεοελληνικής κουλτούρας, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα, 1984, σελ338

⁷ Τσακόπουλος Παναγιώτης, Αναγνώσεις της ελληνικής μεταπολεμικής αρχιτεκτονικής, εκδ. Καλειδοσκόπιο, Αθήνα, 2014